

Antopäivä
19.10.2012Nro
2077

Julkinen taltio

MUUTOKSENHAKIJAT Kihlakunnansyyttäjät JV ja KK
W
X
Y
Z

VASTAPUOLI A

ASIA Murha

RATKAISU, JOHON ON HAETTU MUUTOSTA

Vaasan hovioikeuden tähän liitetty tuomio
1.7.2011 nro 811

KORKEIMMAN OIKEUDEN RATKAISUN SALASSAPITOA KOSKEVA MÄÄRÄYS

Kysymyksessä olevan asian ratkaisu sisältää oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 9 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja asianomistajien yksityiselämästä ja 3 kohdassa tarkoitettuja tietoja rikoksen uhrista. Korkein oikeus määrää mainitun lain 24 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla, että Korkeimman oikeuden päätös on seuraavilta osin pidettävä salassa 14.3.2070 saakka:

- otsikon ”Asiaa palautuksen jälkeen käsittelevä tuomioistuin” alla olevat kohdat 32, 33, 35, 37, 38 ja 40.

Salassa pidettäväiksi määrätyt tiedot liittyvät asian käsittelyjärjestystä koskevaan kysymykseen. Tietojen laatuun nähdessä tarvetta mainitun lain 25 §:ssä tarkoitetun julkisen selosteen laatimiseen ei ole.

MUUTOKSENHAKU KORKEIMMASSA OIKEUDESSA

Kihlakunnansyyttäjille sekä X:lle, Y:lle ja Z:lle sekä W:lle on 9.5.2012 myönnetty valituslupa.

Syyttäjät ovat valituksessaan toistaneet syytteen murhasta ja toissijaisen syytteen taposta ja vaatineet, että A tuomitaan murhasta elinkaudeksi vankeuteen. Syyttäjät ovat lisäksi vaatineet, että A velvoitetaan korvaamaan valtiolle ruumiinavauskustannukset, valtion varoista maksetut todistelukustannukset sekä puolustajalle maksetut palkkiot.

Syyttäjät ovat muutoksenhakemuksessaan vedonneet hovioikeudessa esitettyyn näyttöön sekä esittämänsä uuteen selvitykseen ja pyytäneet, että uuden selvityksen sisältämät seikat ja todisteet oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 7 §:n 1 momentin nojalla sekä muutoksenhauille säädetyn määräajan jälkeen toimitettu selvitys mainitun luvun 18 §:n nojalla otetaan huomioon. Syyttäjät ovat lisäksi pyytäneet, että Korkein oikeus toimittaa asiassa suullisen käsittelyn.

Syyttäjät ovat lisäksi valitusmääräajan jälkeen 23.4.2012 toimittaneet Korkeimpaan oikeuteen lisäkirjoituksen ja siinä

yksilöimänsä suoritettuun lisätutkintaan perustuvan uuden kirjallisen todistelun sekä nimenneet uusia todistajia kuul-taviksi asiassa.

W valituksessaan sekä X, Y ja Z yhteisessä valituksessaan ovat vaatineet, että A, siinä tapauksessa, että hänen syyllisyydestään esitetään riittävä näyttö, velvoitetaan suorittamaan heille kullekin vahingonkorvauksena 20 000 euroa kor-koineen.

A on antanut valitusten johdosta häneltä pyydetyn vastauksen, jossa hän on vaatinut, että syyttäjien valitus hylätään. Hän on vaatinut, että syyttäjien vasta Korkeimmassa oikeudessa esittämää uutta aineistoa ei oteta huomioon. Sen varalta, että aineisto kuitenkin otettaisiin huomioon, A on vastauksessaan vedonnut kaikkiin niihin seikkoihin ja todisteisiin, joihin hän on hovioikeudessakin vedonnut, nimennyt uutta todistelua ja pyytänyt saada sen lisäksi esittää muuta vastatodistelua. A on vastauksessaan pitänyt suullisen kä-sittelyn järjestämistä Korkeimmassa oikeudessa tarpeettomana siinäkin tapauksessa, että syyttäjien toimittama uusi aineisto otettaisiin huomioon. Hän on lisäksi pyytänyt oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 44 §:ssä tarkoitetun asiantuntijan määräämistä.

Kihlakunnansyyttäjät JV ja KK sekä Länsi-Suomen syyttäjänviraston johtavan kihlakunnansyyttäjän 16.2.2012 antamalla päätöksellä tähän asiaan syyttäjiksi myös määrätty kihlakun-

nansyyttäjät ovat Korkeimpaan oikeuteen 12.9.2012 toimittamassaan asian jatkokäsittelyä koskevassa esityksessä lausuneet, että sekä A että syyttäjät ovat valittaneet Turun hovioikeuteen Varsinais-Suomen käräjäoikeuden 29.6.2012 antamasta tuomiosta, jolla A on tuomittu useista seksuaali- ja väkivaltarikoksista vankeusrangaistukseen. Syyttäjät ovat esittäneet sen varalta, että Korkein oikeus päättää palauttaa käsillä olevan murhasyytettä koskevan asian R2011/812 hovioikeuden käsiteltäväksi, että tämä asia osoitettaisiin käsiteltäväksi yhdessä Turun hovioikeudessa käsiteltäväksi tulevan edellä mainitun seksuaali- ja väkivaltarikoksia koskevan asian kanssa.

A, W sekä X, Y ja Z ovat antaneet Korkeimman oikeuden heiltä pyytämät lausumat asian jatkokäsittelyä koskevan syyttäjien esityksen johdosta.

KORKEIMMAN OIKEUDEN RATKAISU

Perustelut

Uuden selvityksen huomioon ottamista koskeva ratkaisu

Uusi selvitys pääpiirteittäin

Syyttäjien toimittama selvitys

1. Syyttäjät ovat muutoksenhakemuksessaan vedonneet uuteen asiassa saatuun selvitykseen ja liittäneet hakemukseensa uusina todisteina neljä videotallennetta X:n 15., 17., 18. ja 19.8.2011 antamista kertomuksista litterointeineen, kolme videotallennetta Y:n 17. ja 19.8.2011 antamista kertomuksista litterointeineen ja yhden videotallenteen Z:n 18.8.2011 antamasta kertomuksesta litterointeineen. Muutoksenhakemuksen liitteinä on lisäksi toimitettu kaksi teknisen kuuntelun tallenteen litterointia ja keskusrikospoliisin rikosteknisen laboratorion lausunto.

2. Muutoksenhauille säädetyn määräajan jälkeen syyttäjät ovat 23.4.2012 ilmoittaneet Korkeimmalle oikeudelle uusina todisteina 10 videotallennetta X:n oikeuspsykologisista haastatteluista 15., 17., 18. ja 23.8. sekä 6. ja 8.9. sekä 30.11.2011 litterointeineen, kuusi videotallennetta Y:n oikeuspsykologisista haastatteluista 17., 19. ja 24.8. sekä 30.11.2011 litterointeineen sekä viisi videotallennetta Z:n oikeuspsykologisista haastatteluista 18., 23. ja 24.8.2011 litterointeineen. Lisäksi syyttäjät ovat ilmoittaneet uusina todisteina viisi Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian tutkimusyksikön lausuntoa lasten kertomuksista, viisi lääkärinlausuntoa lasten vammoista, kuusi keskusrikospoliisin rikosteknisen laboratorion lausuntoa sekä kaksi dvd-tallennetta, valokuvia ja rikosylikontaapeli T:n lausunnon tekopaikalla tehdyistä rekonstruktioista, lehtileikkeen A:n haastattelusta sekä uhria koskevia valokuvia. Syyttäjät ovat aikaisemmin esittämänsä henkilö-

todistelun lisäksi nimenneet 10 todistajaa, joista osaa on kuultu aiemmin muista todistusteemoista.

3. Syyttäjien mukaan uusi lisätutkinta-aineisto tukee ratkaisevalla tavalla syytettä yhtäältä osoittaen varmuudella, että A on tappanut L:n, ja toisaalta poissulkien ulkopuolisen tekijän järkevän epäilyn ulkopuolelle. Syyttäjät ovat muun ohella esittäneet uuden todistelun osoittavan, että L:n tappamisesta aiheutuneita ääniä oli tallennettu ja soitettu sittemmin nauhurilta hätäkeskuspuhelun aikana ja että surmatyön yhteydessä oli käytetty suojana taloudessa olleita ruskeita pyyhkeitä. Syyttäjien mukaan uusi todistelu tekee A:n kertomukset epäuskottaviksi ja antaa henkirikokselle motiivin. Todistelun mukaan A oli suunnitellut vuoden 2006 aikana L:n tappamista ja hän oli jo aikaisemmin käyttäytynyt väkivaltaisesti L:ää kohtaan sekä pahoinpidellyt lapsiaan.

A:n toimittama selvitys

4. A on sen varalta, että Korkein oikeus ottaa syyttäjien esittämän uuden aineiston huomioon, vastauksessaan ilmoittanut uutena todisteluna kaksi psykologian tohtori F:n ja professori, psykologian tohtori S:n antamaa asiantuntijalausuntoa ja ilmoittanut tulevansa vetoamaan ainakin lisätutkintapöytäkirjan Li8 sisältämää FBI:n tutkimusraporttiin sekä kuitu- ja karvatutkimuksista annettuun lausuntoon sekä W:n kuulusteluihin ja videokuulusteluihin. Hän on lisäksi pyytänyt, että hänelle varataan vielä erikseen mahdollisuus nime-

tä vastatodistelua sen jälkeen, kun Korkein oikeus on ratkaissut kysymyksen siitä, otetaanko aineisto huomioon ja miltä osin.

Uuden aineiston huomioon ottamista koskevat asianosaisten kannanotot

Syyttäjät

5. Syyttäjät ovat muutoksenhakemuksessaan ilmoittaneet, että A:n veli oli hovioikeuden tuomion antamisen jälkeen 1.8.2011 ottanut yhteyttä syyttäjään ja ilmoittanut X:n ja Y:n omaehtoisesti kertoneen hänelle murhan ajankohdan tapahtumainkuluista yksityiskohtia, jotka tukevat merkittäväällä tavalla syytettä. X:n aikaisempi kuuleminen tai muuten esitutkintatoimet eivät ole antaneet viitteitä siitä, että lapsilla olisi voinut olla tällaista kerrottavaa. Syyttäjien mukaan on ollut oletettavaa, etteivät Y ja Z tiedä asiasta mitään. Mainittuihin X:n ja Y:n kertomuksiin taikka myöskään Z:n asiassa antamaan kertomukseen ei siten ole aikaisemmassa vaiheessa ollut mahdollista vedota. Tämän vuoksi uuteen todisteluun tulee syyttäjien mukaan voida oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 7 §:n 1 momentin nojalla vedota vielä Korkeimmassa oikeudessa.

6. Syyttäjien mukaan painavista lasten etuun liittyvistä käytännön syistä johtuen lasten kuulemisista tehdyt kuvata-lenteet, kuulemisia koskevat lausunnot ja muut kuulemisista

johtuvat todisteet voitiin kaikilta osin toimittaa Korkeimpaan oikeuteen vasta valitusluvan hakemiselle säädetyn määräajan jälkeen. Syyttäjien mukaan määräajan jälkeen toimitetun uuden todistelun huomioon ottamiseen on oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 18 §:ssä tarkoitettu erityinen syy.

A

7. A on vastauksessaan katsonut, että syyttäjien vasta Korkeimpaan oikeuteen ja osin määräajan jälkeen toimittamaa aineistoa ei ole otettava huomioon asiaa ratkaistaessa. A:n mukaan uusien seikkojen ja todisteiden esittäminen tuli sallia vain erityisen rajoitetusti tai ei lainkaan. Hänen mukaansa uuden aineiston huomioon ottaminen voi vaarantaa syytetyn oikeuden saattaa asiansa valitusteilse ylemmän oikeusasteen käsiteltäväksi.

8. A on lisäksi katsonut, että esitutkinta-aineiston jatkuva täydentäminen ja uudet tutkimukset vaarantavat oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin, mikäli uuden aineiston esittäminen sallitaan syyttäjille. Hän on viitannut syyttäjien ja esitutkintaviranomaisten käytettävissä olleisiin poikkeuksellisen laajoihin resursseihin ja väittänyt, että esitutkinnassa on toimittu lainvastaisesti muun muassa niin, että esitutkinnan lähtökohtana on ollut syyllisyysolettama. Toimitetusta lisätutkinnasta on A:n mukaan jäänyt merkittäviä osia pois tai syyttäjät eivät ole niitä tuoneet esiin, koska niiden perusteella olisi mahdollista tehdä toisenlaisia johto-

päätöksiä kuin syyttäjät ovat tehneet. A:n oikeusturvan kannalta on tärkeää, että Korkeimman oikeuden ratkaisu annetaan mahdollisimman nopeasti, mikä ei toteudu, jos lisätodistelu otetaan vastaan.

W

9. W on 25.9.2012 antamassaan lausumassa vastustanut syyttäjien toimittaman uuden oikeudenkäyntiaineiston huomioon ottamista sillä perusteella, että aineiston laajuudesta johtuen asian käsittely olisi palauttamisen jälkeen aloitettava uudelleen käräjäoikeudesta, mikä hänen mukaansa on ristiriidassa sen kanssa, että asia tulisi käsitellä mahdollisimman nopeasti.

Korkeimman oikeuden kannanotto

10. Oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan haettaessa muutosta hovioikeuden toisena oikeusasteena käsittelemässä asiassa muutoksenhakija ei saa vedota muihin seikkoihin ja todisteisiin kuin niihin, jotka on esitetty alioikeudessa tai hovioikeudessa, paitsi milloin hakija saattaa todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota seikkaan tai todisteeseen alemmassa tuomioistuimessa tai että hänellä on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin.

11. Saman luvun 18 §:n mukaan Korkein oikeus saa erityisestä syystä ottaa huomioon asianosaisen Korkeimmalle oikeudelle

määräajan jälkeen toimittaman lisäselvityksen, jollei sen esittäminen ole 7 §:n mukaan kiellettyä.

12. Korkeimpaan oikeuteen toimitettu uusi selvitys perustuu keskeiseltä osin 12-vuotiaan X:n, 9-vuotiaan Y:n ja 7-vuotiaan Z:n hovioikeuden tuomion antamisen jälkeen antamiin kertomuksiin ja näiden kertomusten johdosta asiassa suoritettuun lisätutkintaan. Syyttäjät ovat Korkeimmassa oikeudessa vedonneet todisteina lasten videoituihin kertomuksiin ja niiden litterointeihin, sekä katsoneet, että kertomukset ja niiden luotettavuudesta lisätutkinnassa saadut lausunnot tukevat ratkaisevalla tavalla syytettä.

13. Sen selvityksen perusteella, mitä on esitetty mainittujen lasten kertomuksiin perustuvien tietojen esille tulemisesta, Korkein oikeus katsoo, että syyttäjät ovat oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuin tavoin saattaneet todennäköiseksi, että he eivät ole voineet vedota kertomuksista ilmeneviin seikkoihin tai kertomusten taltiointeihin todisteina alemmassa tuomioistuimessa. Syyttäjien täällä esittämä muu uusi todistelu perustuu jokseenkin kokonaisuudessaan kertomusten antamisen jälkeen suoritettuun laajaan lisätutkintaan, joka lasten kertomusten ajankohdasta ja suoritettujen toimenpiteiden laadusta johtuen on voitu saattaa päätökseen vasta muutoksenhauille säädetyn määräajan jälkeen. Nämä seikat puoltavat sitä, että määräajan jälkeen toimitetun lisäselvityksen huomioon ottamiselle on oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 18 §:ssä tarkoitettu erityinen syy.

14. Arvioitaessa syyttäjien oikeutta täydentää oikeudenkäyntiaineistoa vielä Korkeimmassa oikeudessa A:n vastauksessaan esittämien näkökohtien valossa Korkein oikeus toteaa, että ensisijainen syyte koskee rikoslain 21 luvun 2 §:ssä säädettyä murhaa, josta on tuomittava rangaistukseksi elinkautsivankautta. Korkein oikeus katsoo merkittävän yleisen edun edellyttävän tällaisen rikoksen perusteellista selvittämistä nyt vireillä olevassa oikeudenkäynnissä. Siten vakavien henkilöön kohdistuvien rikosten kysymyksessä ollen myös syyttäjien ja poliisin velvollisuus tapahtuneen rikoksen tehokkaaseen selvittämiseen korostuu (esitutkinnan tehokkuusvaatimuksesta ks. esimerkiksi ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisut M.C. v. Bulgaria, 4.12.2003, kohdat 150-153 ja Tyagunova v. Venäjä, 31.7.2012, kohta 65). Siltä osin kuin asiassa on esitetty oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuutta koskevia väitteitä liittyen esitutkinnan suorittamistapaan ja esitutkintaa koskevien periaatteiden noudattamiseen Korkein oikeus katsoo, että väitteiden merkitys tulee tarkasteltavaksi pääasiaa ratkaistaessa ja oikeudenkäyntiä kokonaisuudessaan arvioitaessa. Korkein oikeus katsoo murharikoksen selvittämistä koskevan yleisen edun siten painavaksi, etteivät A:n vastauksessaan esittämät seikat ja väitteet riitä kumoamaan niitä perusteita, jotka syyttäjät ovat esittäneet sen tueksi, että heidän tarjoamansa uusi selvitys otettaisiin asiaan huomioon.

15. Edellä mainituilla perusteilla Korkein oikeus päättää, että syyttäjien muutoksenhakemuksensa yhteydessä määrääjassa ja lisäkirjoituksen liitteenä määrääajan jälkeen toimittama lisäselvitys otetaan huomioon.

16. Kun syyttäjien uusi selvitys on päätetty ottaa asiassa huomioon, oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuus edellyttää, että A:lla on oltava oikeus esittää vastanäyttöä. Hänen vastauksessaan esittämänsä uudet seikat ja uusi todistelu otetaan oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 12 §:n 1 momentin nojalla huomioon.

Asiantuntijan nimeämistä koskeva pyyntö

17. A on pyytänyt, että Korkein oikeus nimeää oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 44 §:ssä tarkoitetun asiantuntijan antamaan lausunnon X:n, Y:n, Z:n ja W:n kertomusten luotettavuudesta. A on ehdottanut asiantuntijoiksi professori, psykologian tohtori S:ää ja/tai psykologian tohtori F:ää. A:n mukaan Korkein oikeus voisi hankkia asiantuntijalausunnon ennen kuin se päättää, otetaanko uusi aineisto huomioon ja onko asiassa tarpeen järjestää suullinen käsittely todistelun vastaanottamiseksi.

18. Edellä mainitun säännöksen mukaan jos harkittaessa kysymystä, jonka arvostelemiseen tarvitaan erityisiä ammattitietoja, havaitaan tarpeelliseksi käyttää asiantuntijaa, hankkioon oikeus kysymyksessä olevan viraston tahin virkamiehen

tai muun sillä alalla toimivan henkilön lausunnon taikka uskokoon yhdelle tai useammalle rehelliseksi ja taitavaksi tunnetulle saman alan tuntijalle tämän lausunnon antamisen. Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 47 §:n mukaan asiantuntijana älköön olko se, joka on asiaan tai jompaankumpaan asianosaiseen sellaisessa suhteessa, että hänen luotettavuutensa sen vuoksi voidaan pitää vähentyneenä.

19. Asiassa on sekä syyttäjien että A:n puolesta esitetty kirjallista todistelua kohdassa 17 mainittujen lasten kertomusten luotettavuuden arvioimiseksi. A on vastauksessaan vedonnut muun muassa S:n ja F:n tästä kysymyksestä laatimaan 11.5.2012 päivättyyn asiantuntijalausuntoon. Korkein oikeus toteaa, että S:ää ja F:ää on tätä asiaa alemmissa oikeusasteissa käsiteltäessä kuultu A:n nimeäminä todistajina. F on jo hovioikeudessa antanut lausunnon W:n kertomuksen luotettavuudesta.

20. Syyttäjien Korkeimpaan oikeuteen toimittaman uuden aiheiston johdosta Korkeimmassa oikeudessa on asiassa harkittavana myös kysymys siitä, onko syyteasia ratkaistava suoraan Korkeimmassa oikeudessa vai onko juttu palautettava alemman oikeuden käsiteltäväksi. Mahdollista asiantuntijan määräämistä ja tuomioistuimen määräämän asiantuntijan yleistä ja erityistä kelpoisuutta koskeva harkinta on perusteltua tehdä siinä tuomioistuimessa, jossa syyteasiakin tulee ratkaistavaksi eikä asiantuntijan määrääminen ole tarpeen vielä asian käsittelyjärjestystä koskevaa harkintaa varten. Asian-

tuntijan määrääminen Korkeimmassa oikeudessa ei siksi ole tässä päätöksenteon vaiheessa tarpeellista.

Asian käsittelyä koskeva Korkeimman oikeuden ratkaisu

Asian käsittelyjärjestystä koskeva arviointi

Asianosaisten esittämät kannanotot

21. Syyttäjät ovat esittäneet Korkeimmassa oikeudessa uutta selvitystä ja katsoneet sen ratkaisevalla tavalla täydentävän asiassa aikaisemmin esitettyä todistelua sekä olennaisesti muuttavan hovioikeudessa esitetyn todistelun merkitystä.

22. Syyttäjät ovat katsoneet, että lasten antamista kertomuksista ilmenee vahvoja viittauksia siihen, että A oli suunnitellut ja toteuttanut L:n surmaamisen. Tällaisina seikkoina syyttäjät ovat muun muassa esittäneet, että L:n tappamisesta aiheutuneita ääniä oli surmateon yhteydessä tallennettu ja soitettu sittemmin nauhurilta hätäkeskuspuhelun aikana ja että surmatyön yhteydessä oli käytetty suojana taloudessa olleita ruskeita pyyhkeitä. Syyttäjien mukaan A:lla lavastukseen käytettävissä ollutta aikaa ja ruskeankirjavien tekokuitujen merkitystä koskevat hovioikeuden kannanotot joutuvat uuden selvityksen myötä uuteen valoon. Uuden selvityksen mukaan L:n ja A:n välillä on ollut lukuisia riitoja ja A on kohdistanut väkivaltaa L:ään jo ennen sur-

mayötä. Uusi todistelu osoitti syyttäjien mukaan myös, että perheessä oli lukuisia ongelmia ja myös lapsiin kohdistunutta väkivaltaa. Myös W:n kertomaa, jolle hovioikeus on antanut merkittävän näyttöarvon, on syyttäjien mukaan arvioitava uudelleen uuden näytön perusteella. Uuden todistelun perusteella W ei ole kertonut kaikkia yksityiskohtia 1.12.2006 tapahtuneessa kuulemisessa eikä myöhemminkään.

23. A on edellä kuvatuin tavoin katsonut, ettei syyttäjien vasta Korkeimmassa oikeudessa esittämää uutta aineistoa tule ottaa huomioon. Hänen mukaansa asiaa ei viivytyksen välttämiseksi tule palauttaa, otetaanpa uusi aineisto huomioon tai ei, vaan Korkeimman oikeuden tulisi se ratkaista. Kun valituslupa on myönnetty, valituslupajärjestelmän vastaista olisi, jos Korkein oikeus siirtäisi valitusluvan myöntämisen perusteena olleen kysymyksen näytön arvioinnista alemman tuomioistuimen tai jopa toisen hovioikeuden kuin sen, joka kertaalleen on näytön arvioinut, ratkaistavaksi. A on korostanut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellyttävän, että syytetyllä on mahdollisuus saattaa asiansa valitusteitse ylemmän tuomioistuimen käsiteltäväksi. A:n mukaan syyttäjien esittämä uusi todistelu ei osoita yksin eikä yhdessä muun syyttäjien todistelun kanssa syytettä oikeaksi.

24. W on Korkeimmalle oikeudelle antamassaan lausumassa katsonut, että asiaa ei tule palauttaa hovioikeuteen tai käräjäoikeuteen. Asian pitkittyminen on hänen kannaltaan erityisen haitallista.

Korkeimman oikeuden kannanotto

25. Korkein oikeus katsoo, että syyttäjien muutoksenhakemuksen tueksi täällä esittämä uusi aineisto viittaa sellaiseen tapahtumakulkuun, jonka pohjalta asiaa ei ole aiemmin arvioitu ja joka merkittäväällä tavalla poikkeaa siitä lähtökohdasta, joka on ollut alempien oikeuksien tuomioiden perustana. Uusi, vasta Korkeimpaan oikeuteen toimitettu aineisto on myös laadultaan ja merkitykseltään sellaista, että asiassa on tarpeen järjestää suullinen käsittely kaiken asiassa esitettävän todistelun vastaanottamiseksi.

26. Tämän jälkeen kysymys on siitä, onko todistelu otettava vastaan ja asia ratkaistava Korkeimmassa oikeudessa vai tuleeeko asia palauttaa alemman oikeusasteen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi.

27. Ensin mainitun vaihtoehdon puolesta on esitettävissä se, että käsiteltäessä asia suoraan Korkeimmassa oikeudessa asiassa voitaisiin antaa välittömästi lopullinen ja lainvoimainen ratkaisu. Oikeudenmukainen oikeudenkäynti edellyttää asian käsittelyä kohtuullisessa ajassa. Korkein oikeus toteaa, että A:ta on kuulusteltu esitutkinnassa ensimmäisen kerran rikoksesta epäiltynä 27.8.2009. Käräjäoikeus on antanut asiassa tuomionsa 12.11.2010 ja hovioikeus 1.7.2011. Oikeudenkäynnin tähänastiseen keston on merkittävästi vaikuttanut se, että asiassa esille tulleet uudet seikat ja todis-

telu perustuvat hovioikeuden tuomion jälkeisiin lasten ker-
tomuksiin, joiden johdosta on suoritettu laaja lisätutkinta.
Korkein oikeus katsoo, etteivät asianosaisten tarve saada
asia joutuisasti ratkaistuksi tai muut oikeudenkäynnin kes-
toon liittyvät seikat eikä myöskään vastaajan puolustautu-
mismahdollisuuksien turvaaminen edellytä asian ratkaisemista
suoraan Korkeimmassa oikeudessa sitä palauttamatta.

28. Sen arvioiminen, onko A syyllistynyt L:n surmaamiseen,
edellyttää asiassa sekä alemmissa oikeuksissa jo esitetyn
että hovioikeuden tuomion jälkeen ilmitulleen näytön arvi-
ointia kokonaisuutena. Oikeudenmukainen oikeudenkäynti edel-
lyttää lähtökohtaisesti sitä, että asianosainen voi hakea
muutosta asiassa annettuun ratkaisuun. Rikosasian vastaajan
kohdalla tämä vaatimus on korostunut. Asian ratkaiseminen
suoraan Korkeimmassa oikeudessa tarkoittaisi sitä, että mer-
kittävä osa todistelusta tulisi asiassa arvioitavaksi vain
yhdessä oikeusasteessa. Korkein oikeus toteaa, että Euroopan
ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 2 artiklan 2 koh-
dassa sallitaan rikosasian vastaajalle turvatusta muutoksen-
hakuoikeudesta eräitä poikkeuksia, jotka koskevat ylimmän
tuomioistuimen ensimmäisenä asteena ratkaistavia asioita tai
vapauttavan tuomion saaneen henkilön tuomitsemista muutok-
senhakuasteessa. Korkein oikeus katsoo, että poikkeussään-
nöksen soveltamiselle nyt käsillä olevassa tapauksessa, jos-
sa pääsääntönä oleva oikeus hakea muutosta on toteutettavis-
sa asia palauttamalla, ei ole sanotussa sopimusmääräyksessä
tarkoitettua syytä.

29. Edellä oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä lausuttu huomioon ottaen sekä uuden aineiston laatuun, merkitykseen ja laajuuteen nähden on perusteltua, että Korkein oikeus ei ylimpänä muutoksenhakuasteena tutki asiaa tässä vaiheessa enemmälti. Asia on uudelleen käsittelyä varten perusteltua palauttaa alemman oikeusasteen käsiteltäväksi.

30. A voi asian käsittelyn palauttamisen jälkeen jatkuessa esittää mahdollisen lisäselvityksensä. Korkein oikeus hylkää A:n pyynnön asiantuntijan määräämisestä asian käsittelyssä Korkeimmassa oikeudessa.

Asiaa palautuksen jälkeen käsittelevä tuomioistuin

Pyyntö asian osoittamisesta Turun hovioikeudessa vireillä olevan asian kanssa yhdessä käsiteltäväksi

Asianosaisten kannanotot

31. Syyttäjät ovat asian jatkokäsittelyä koskevassa esityksessään esittäneet, että asia osoitettaisiin käsiteltäväksi yhdessä Turun hovioikeudessa käsiteltäväksi tulevan A:n syyksi luettuja seksuaali- ja väkivaltarikoksia koskevan asian kanssa.

34. A, W sekä X, Y ja Z ovat antaneet syyttäjien esityksen johdosta heiltä pyydettyt lausumat. A ja W ovat vastustaneet asian osoittamista käsiteltäväksi yhdessä Turun hovioikeudessa käsiteltäväksi tulevan asian kanssa. W on vastustaes-
saan syyttäjien uuden aineiston huomioon ottamista katsonut, että uuden oikeudenkäyntiaineiston laajuudesta johtuen asian käsittely tulisi aloittaa uudelleen käräjäoikeudesta.

36. A on lisäksi esittänyt, että asioiden yhdistäminen mer-
kitsisi tähän asti julkisesti käsitellyn murhajutun muuttu-
mista salassa pidettäväksi ja oikeudenkäynti käytäisiin sul-
jettujen ovien takana. A on vielä katsonut, että asioiden
käsittelyn yhdistämisellä ei vastoin syyttäjien esittämää
todennäköisesti saavutettaisi prosessitaloudellisia hyötyjä.

Sovellettavat lainkohdat

39. Asian siirtämistä toisen tuomioistuimen käsiteltäväksi
koskevat oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 lu-
vun 8-11 §:t, joista tässä tapauksessa sovellettavaksi tulee
lähinnä 10 §. Sen mukaan ylempi tuomioistuin saa, katsoes-
saan että sen tutkittavaksi saatettu rikosasia olisi käsi-
teltävä uudelleen alemmassa tuomioistuimessa, 3 §:ssä sääde-
tyin edellytyksin siirtää asian sellaiseenkin alempaan tuo-

mioistuihin, joka ei ole sitä aikaisemmin käsitellyt, jos tuossa tuomioistuimessa on vireillä toinen samaa henkilöä koskeva rikosasia. Mainitussa 3 §:ssä mainitaan edellytyksinä ensinnäkin yhteisen rangaistuksen tuomitsemisen nopeutuminen tai helpottuminen ja toiseksi se, että asian käsittely katsotaan esitettävään selvitykseen, oikeudenkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin sekä muihin seikkoihin nähden soveliaaksi.

Korkeimman oikeuden kannanotto

41. Yleisesti arvioiden asioiden yhdessä käsitteleminen edistää eri jutuissa mahdollisesti esitettävän yhteisen todistelun luotettavuuden yhdenmukaista arvioimista. Silloin, kun sama todistelu tulee esitettäväksi ja arvioitavaksi eri asioissa, voidaan lisäksi otaksua, että asioiden yhdessä käsittelemisellä, jolloin kyseinen todistelu voidaan ottaa vastaan yhdellä kertaa, saavutetaan työn- ja ajansäästöä.

42. Toisaalta on myös mahdollista, että asioiden erillinen käsitteleminen voi tarjota paremmat edellytykset yksittäistä asiaa koskevan näytön itsenäiseen ja riippumattomaan arvioimiseen. Kysymyksessä olevaa murhaa koskevaa syytettä on arvioitava nimenomaisesti tässä asiassa esitetyn näytön pohjalta riippumatta siitä, käsitelläänkö asia itsenäisesti tai yhdessä toisen syyteasian kanssa.

43. Asian siirtäminen palauttamisen yhteydessä toisen kuin sitä aikaisemmin käsitelleen tuomioistuimen käsiteltäväksi siellä vireillä olevan toisen asian yhteydessä tulee harkittavaksi tilanteissa, joissa prosessitaloudelliset tarkoituksenmukaisuussyyt vahvasti puoltavat asioiden yhdessä käsittelemistä. Asian siirtäminen muutoksenhakuasteesta sellaiseen tuomioistuimeen, joka ei ole sitä aikaisemmin käsitellyt, on kuitenkin poikkeuksellista. Lisäksi asioiden saattaminen tällä tavoin yhdessä käsiteltäviksi saattaa edellyttää esimerkiksi kyseisten asioiden laadun ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellytysten kannalta tehtävää arviointia. Korkein oikeus toteaa, että A ja W ovat nimenomaisesti vastustaneet tämän asian siirtämistä uudelleen käsiteltäväksi Turun hovioikeudessa.

44. Korkein oikeus toteaa, että syyttäjien esityksessä tarkoitettujen asioiden käsittelyn ja ratkaisujen julkisuus eroavat toisistaan olennaisesti. Turun hovioikeudessa käsiteltävän asian oikeudenkäyntiaineisto on lähes kokonaan määrätty salassa pidettäväksi ja asia on käsitelty yleisön läsnä olematta. Tämän asian käsittely alemmissa oikeuksissa on vähäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta ollut julkinen ja oikeudenkäyntiaineisto pääosin julkista.

45. Murhaa koskevan asian siirtäminen käsiteltäväksi yhdessä Turun hovioikeudessa vireillä olevan asian kanssa saattaisi edellyttää murhasyytteen käsittelyn ja ratkaisun julkisuuden

laajempaa rajoittamista kuin käsiteltäessä asiat erikseen. Erilainen tarve rajoittaa asioiden julkisuutta saattaa myös vaikeuttaa kummankin rikosasian asianmukaista käsittelyä ja ratkaisun laatimista, jos asiat käsiteltäisiin yhdessä.

46. Punnitessaan eri suuntiin puhuvia näkökohtia Korkein oikeus katsoo, että asiaa ei ole aihetta siirtää Turun hovioikeuteen käsiteltäväksi yhdessä siellä vireillä olevan A:ta koskevan rikosasian kanssa.

Onko asia palautettava käräjä- vai hovioikeuteen

47. Korkein oikeus katsoo, että asiassa täällä esitetty uusi aineisto ei laadultaan ja laajuudeltaan ole aikaisempaa näyttöä esimerkiksi vain joiltakin osin täydentävää lisäto-distelua vaan, kuten kohdassa 28 on todettu, asian ratkaiseminen edellyttää sekä alemmissa oikeuksissa esitetyn että hovioikeuden tuomion jälkeen ilmitulleen näytön kokonaisvaltaista arviointia. Selvitys saattaa siten merkittävästi vaikuttaa sen arviointiin, mitä asiassa pidetään totena.

48. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaaminen edellyttää lähtökohtaisesti sitä, että asianosainen voi hakea muutosta asiassa annettuun ratkaisuun. Mikäli asia palautettaisiin hovioikeuteen, hovioikeuden ratkaisusta olisi oikeus hakea muutosta Korkeimmalta oikeudelta vain, jos Korkein oikeus myöntää valitusluvan. Vaikka valituslupamenettely sinänsä täyttää ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 2 artiklan

1 kohdan muutoksenhakuoikeutta koskevan vaatimuksen, asian palauttaminen käräjäoikeuteen turvaa asianosaiselle oikeuden hakea muutosta ilman, että sille asetetaan oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n 1 momentissa valitusluvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä. A:ta on asiassa syytetty murhasta, mikä on vakavin rikoslaissa rangaistavaksi säädetty henkirikos. Tämänkin seikan vuoksi jutun asianosaisille on syytä turvata oikeus hakea muutosta asiassa esitettävän todistelun pohjalta annettuun tuomioon siten kuin muutoksenhausta käräjäoikeuden tuomiosta hovioikeuteen on säädetty.

49. Edellä esitettyihin seikkoihin nähden on perusteltua, että asian käsittelyä jatketaan käräjäoikeudessa. Asia on sen vuoksi palautettava Satakunnan käräjäoikeuden käsiteltäväksi.

Oikeudenkäyntiaineiston salassapitoa koskeva ratkaisu

50. Korkein oikeus on 5.9.2011, 8.5.2012, 5.9.2012, 19.9.2012 ja 28.9.2012 antamillaan päätöksillä oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 31 §:n nojalla määrännyt Korkeimmalle oikeudelle toimitetun oikeudenkäyntiaineiston mainituissa tämän asian asiakirjavihkoon liitetyissä päätöksissä yksilöidyiltä osin toistaiseksi salassa pidettäväksi.

51. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan lopullinen ratkaisu on tehtävä viimeistään suullisessa käsittelyssä tai, jos tätä ei toimiteta, pääasiaa ratkaistaessa.

52. Korkein oikeus ei tällä päätöksellään ratkaise pääasiakysymystä, vaan palauttaa asian Satakunnan kärjäoikeuteen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi. Asian tarkoituksenmukaisen käsittelyn ja julkisuuden johdonmukaisuuden turvaamiseksi on perusteltua, että kärjäoikeus palautettua asiaa käsitellessään tai ratkaistessaan mainitun 2 momentin mukaisesti harkitsee oikeudenkäyntiaineiston julkisuutta. Korkeimman oikeuden edellä mainitut päätökset ovat voimassa kunnes kärjäoikeus antaa oikeudenkäyntiaineiston julkisuudesta ratkaisun.

Päätöslauselma

Hovioikeuden ja kärjäoikeuden tuomiot kumotaan lukuun ottamatta valtion varoista avustajille ja puolustajalle maksettuja korvauksia. Hovioikeuden tuomio jää myös pysyväksi siltä osin kuin L:n oikeudenomistajien, paitsi Y:n, X:n, Z:n ja W:n, esittämät vaatimukset ovat tulleet lainvoimaisesti hylätyiksi. Asia palautetaan kumotuilta osin Satakunnan kärjäoikeuteen, jonka tulee omasta aloitteestaan viipymättä ottaa asia käsiteltäväkseen.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Bygglin, Häyhä, Poutiainen, Rudanko ja Koponen. Esittelijä on ollut esittelijäneuvos Salonen.